

Jesu li Dubrovačke ljetne igre, koje traju od 10. srpnja do 25. kolovoza, tek 'fensi' kulturna razgl

Elitizam ne možemo izbjeći, ali ga možemo kultivirati

S lijeva na desno:
Tomislav Fačini, Dora
Ruždjak Podolski, Saša
Božić i Karolina Rugle

ednica nacionalne turističke ponude? Kvartet koji stoji iza festivala ima odgovor na to pitanje

Cijene noćenja top sezone narasle su do neba, a festival nema resursa za smještaj umjetnika. Igre će se često okarakterizirati kao 'prozor Hrvatske u svijet'. A je li to zaista tako?

Razgovarala: **BRANIMIRA LAZARIN**

Fotografirala: **SANDRA ŠIMUNOVIĆ/PIXSELL**

Dubrovačke ljetne igre su festival utemeljen 1950. godine! Uskličnik nije slučajna, nego nužna. Daje misliti o statusu najvećeg, najskupljeg i najstarijeg nacionalnog festivala, njegovoj ulozi i svrsi u lokalnom kontekstu. Potrebi za mijenom ili tek žudnjom za "Dubrovnikom kakav je nekad bio". Sve su retoričke opcije otvorene, ili bi takve barem trebale biti?

I to na terenu Grada kojemu ljeti jedva može pristupiti lokalni čovjek ako nije posvećen turističkoj djelatnosti. A tko u Dubrovniku ne živi od turizma?

Je li stoga Dubrovački ljetni festival, koji se svake godine održava od 10. srpnja do 25. kolovoza, tek "fensi" kulturna razglednica nacionalne turističke ponude? Tko je sve pozvan da "u Igre ude"? Koja je misija, a koji izazov tom festivalskom gigantu? Ili uopće nije riječ o "gigantu", jer nešto manje od 13 milijuna kuna njegova budžeta (60 posto javnih sredstava, 40 posto vlastiti prihodi i sponzorstva), što se za skromne prilike kulturne produkcije u Hrvatskoj čini mnogo, nije takvo u usporedbi s doista gigantskim prihodom turizma u tom gradu?

Koji su, dakle, parametri festivala o kojima vrijedi razgovarati? Tiče li se tema Igara prosječnog, za kulturu zainteresiranoga građanina Hrvatske?

Mnogo je upitnika izazvalo uskličnik. I baš tako ga, u opreznom pristupu Igrama između uskličnika i upitnika, uglavnom shvaća novo festivalsko vodstvo: intendantica Dora Ruždjak Podolski, pomoćnik za dramski program Saša Božić, pomoćnik za glazbeni program Tomislav Fačini i pomoćnica za inovativne kulturne prakse Karolina Rugle.

U ležernoj atmosferi s ovim kvartetom u prostorima zagrebačke Akademije dramskih umjetnosti razgovor otvaramo "problemski". Program Igara je ionako (u najvećoj mjeri) objavljen, svatko ga može vidjeti i unaprijed se veseliti događajima. Naša tema je panoramska, tražimo širi kut pogleda na "dubrovačku kulturnu stvar". Jer je elitizam dubrovačkih Igara (u najvećoj mjeri) neprikosnoven. U kojoj ga onda formi shvaćaju ili mijenjaju ovogodišnji programatori? I kakav je, po mišljenju umjetničkih autora Igara, imidž tog festivala u najširoj javnosti? Koliko shvaćamo, tu su da u najvećoj mogućoj mjeri "pripitome" oholi imidž turističkog festivala, da ga približe lokalnoj publici? Kako? Što je osnovna ideologija posla?

Nastavak na sljedećoj stranici

'Slika Igara je kompleksna. Od mitskog mjesta hrvatske kulture do kritičkih glasova da

“Slika Dubrovačkih ljetnih igara kompleksna je i višeslojna. Od mitskog mjesta hrvatske kulture, preko prostora ekskluziviteta visoke umjetnosti, do kritičkih glasova da se u uvjetima suvremenog života Dubrovnik festival više ne može održavati u svojoj punini, jer je takozvana dubrovačka ambijentalnost - nepovratno izgubljena. Ali građani Dubrovnik i dalje smatraju taj festival svojim, u svakom smislu te riječi. Naš tim zapravo želi jasnije definirati specifične vrijednosti koje festival čine različitim u kompleksu nacionalne kulturne proizvodnje i te vrijednosti promovirati na nacionalnoj, regionalnoj i europskoj razini. Sa stajališta dramskog programa to bi značilo: podići razinu recentne kazališne proizvodnje utemeljene na ideji propitivanja baštine, univerzalnih vrijednosti kroz prizmu ambijentalnog teatra, pokazati najbolje iz kazališne produkcije Europe u Dubrovniku. Podići razinu kulturne raznolikosti, propitati razinu kulturnog turizma, rastvoriti pitanje baštine. Tradicijom se treba baviti kritički: kako materijalnom, tako i nematerijalnom. S tom je činjenicom povezano pitanje ambijentalnosti. Jer Dubrovnik doista posjeduje “novu ambijentalnost”. Stoga festival treba producirati radove koji polaze od produktivnog pitanja: može li Grad biti teatar? I kakav teatar danas Grad proizvodi?”, razmišlja naš sugovornik Saša Božić, a liniju dalje razvijamo s drugim članovima kvarteta. **Ako je notorno** da su Dubrovačke igre namijenjene privilegiranim gospodarima i turistima, kako će steći žudenu privlačnost u širem spektru publike? Kako protiv klasne pozicije Igara u ime “obične” publike? “Izvjersna doza elitizma je na primjeru najznačajnijeg nacionalnog festivala dobrodošla: misleći pritom na najelitističiju poziciju ovog festivala u Europi koji s ponosom nosi naslov ambijentalnog. Dakle, ambijentalnost jednako elitizam. Neka po tome festival bude jedinstven sljedećih 69 godina! A ako je o pejorativnosti ove etikete riječ, čini mi se da će Igre naći put do nove publike. U tom smjeru, naime, razvijamo programe za djecu i mlade, poput ‘Karneval životinja’ Saint Saensa, ‘Pripovjedaonice za djecu’ Jasne Held, glazbene radionice za najmlađe pod vodstvom Nenada Sinkauza... U tom smjeru misleći, prvi put surađujemo s Motovun Film Festivalom i autorima uzbudljivih skrivenih projekcija, dok istodobno na festivalu gostuje svjetski izazovna i važna

Meni je ovdje najvažnije posvemašnje odsustvo klijentelizma, kaže Podolski

plesna skupina Rosas. Raznolikost, ukratko, pobija elitizam”, objašnjava intendantica Rudžjak Podolski. Novina ovogodišnjeg pristupa je i nova festivalska kategorija “inovativnih kulturnih praksi”, čime se želi pokazati da Igre misle na drugačiju publiku i produkcijske standarde ovoga stoljeća, koji se debelo odmiču od dosadašnjih okvira. Karolina Rugle kaže da “nastoje promatrati i oslušivati bilo Igara kako bi pronašli vlastitu nišu”.

“Tražimo način kojim najbolje možemo pridonijeti rastu i svježini položaja Igara na kulturnoj mapi, imajući u vidu najprije princip inkluzivnosti. Recimo, rad s (nezanemarivo aktivnom) lokalnom umjetničkom zajednicom. Nova rješenja ne dovode odmah do bolje recepcije u javnosti - niti javnost uvijek dijeli (pr)ocjenu na jednak način kao mi. Ali vjerujem da na svim ‘frontama’ i na sve raspoložive načine treba tirati put za održivi napredak -

se u uvjetima suvremenog života Dubrovnika festival više ne može održavati u svojoj punini'

koji će možda biti razvidan tek mnogo kasnije - a ne tek epizodni pomak", kaže Rugle. Pa što je onda "inovativno" u klasičnom formatu? "Inovativno na jednome mjestu znači nekonvencionalan pristup programu kroz odabir žanrovski svestranih umjetnika. Drugdje, filmske projekcije ondje gdje ih Dubrovčanin ne bi očekivao. Ispreplitanje umjetničkih formi i zanimljive glazbeničke suradnje, ali i obraćanje tematu 'Europske godine kulturne baštine' kroz naizgled nezamisliv spoj tehnoloških inovacija, suvremene glazbe i spomeničke baštine", govori Rugle.

Da bi se, dakle, uspjele približiti drugačijoj ili "novoj" publici, Igre moraju napraviti dubinsku promjenu - u kojem smislu? "Ali problem je u tome što su suvremeno tržište i industrija nepotrebnih stvari termitskim pristupom već uspjeli potrošiti niz koncepata. Ideja nabacanih tek tako, kao marketinške dosjetke koje na svakodnevnoj razini oblikuju naše, ionako kukavičko, određivanje prema tome 'što je to kultura'. Čini se da bi 'rebranding' mogao biti zamislivi vrhunac vitalne promjene kulturne ikone poput ovih Igara. Ali to, zapravo, nije to! Niti koncept u kojemu se krajem lipnja u gradovima Hrvatske zatvaraju teatri i koncertne dvorane te sele na more kao u kakvom

'Motor razvoja festivala morali bi biti mladi ljudi, najprije studenti, kojima bismo ubuduće voljeli ponuditi masterklas, radionice i rezidencije'

"S tako visokim, ali i široko razapetim očekivanjima, 'elitizam' se ne može izbjeći. Ali se može kultivirati. Za početak bismo mogli zaboraviti prazne riječi kao što su vrhunski, superioran, pa i elitni (tko zna što to točno znači?) te u polaritetu konzervativnog (kvaliteta, žanr, ideološka neutralnost) i avangardnog (sadržaj, komunikacija) osigurati Igrama vitalnost", kaže Fačini.

"Da, ovo je prvi i najvažniji festival, ali po svemu. Po važnim imenima i otkrivanju onih koji će to postati. Po ambijentalnosti, ali i omogućavanju

Ili su Igre ekskluzivni nacionalni bedž? "Igre će se često okarakterizirati kao 'prozor Hrvatske u svijet'. A je li tako? Možemo li se mjeriti s velikim festivalima, poput Salzburga, Avignona ili Kunstenfestivaldesarts? Najveći su problem dakako financije - u praktičnom i produkcijskom smislu. Cijene noćenja top sezone narasle su do neba, a festival nema resursa za smještaj umjetnika. U razgovorima s gradskim i državnim dužnosnicima to se uvijek ističe kao problem pa se nadam da smo sad na tragu rješenja. Ali motor razvoja festivala morali bi biti mladi ljudi, najprije studenti kojima bismo ubuduće voljeli ponuditi masterklas, radionice i rezidencije. Oni bi trebali postati zamašnjak festivala", kaže Saša Božić, kojega dopunjuje Karolina Rugle govoreći da je "namjera rastegnuti staru formu u ime novih sadržaja".

"**Nas smo četvero** različiti u mnogočemu, ali se čini da smo kompaktni u ovoj ulozi. Iluzorno vjerujemo u moć kreativne ideje, u osnovni kriterij umjetničke vrijednosti, ali i pluralizam: umjesto orijentacije isključivo prema materijalnoj efikasnosti ili odlukama koje bi urodile sigurnim odobravanjem okoline", objašnjava Rugle.

I sad, možda nije stoposto korektno,

romanu s buržujskom ambijentalnom podlogom više ne funkcionira. Realnost su zato Igre, kao perjanica hrvatske kulture.

Imidža kojim one određuju (ili žele vidjeti) samu sebe: predstaviti se na sceni izvan okvira Hrvatske i dati pečat one 'dodane vrijednosti' megaturističkom odredištu", kaže Tomislav Fačini, na što primjećujemo da se s takvim okularom upravo njeguje tradicionalni elitizam?

festivalu da funkcionira usred sezone. Po programima koji pune dvorane, ali i pozitivnim programskim 'podvalama'. **Uz njegu baštine**, ali i njezinu ugradivanju u suvremenu zbilju. Njega statusa, ali i skrupulozna poslovnost: Igre nacionalnog statusa, ali međunarodne težine. Uvijek iznova s dubrovačkim ishodištem.

Okej. Na koji se onda način, možda, može Igre gledati kao metaforu ukupnog stanja/statusa domaće kulture?

ali nam se čini zabavno pitanje o favoritima. Ne zanimaju nas, nužno, konkretna imena na programu, nego "ono nešto" što je organizaciji Igara najvažnije?

"Meni je ovdje najvažnije posvemašnje odsustvo klijentelizma. A svaki se program diči vrhunskom kvalitetom i prepoznatljivošću, bilo na nacionalnom, bilo na svjetskom nivou", kratko i zaključno će intendantica Ruždjak Podolski.